

PŘEHLED OBSAHU

Předmluva	V
Přehled obsahu	VIII
Obsah	IX
Seznam základní literatury	XV
Zkratky a znaky	XVI
Část první: Právní věda a právní praxe	1
Část druhá: Právo a člověk /Právní antropologie/	13
Část třetí: Právo ve společnosti	27
Část čtvrtá: Normativní regulace	39
Část pátá: Společenské hodnocení	79
Část šestá: Velké právní systémy	91
Část sedmá: Tvorba práva	105
Část osmá: Prameny práva a právní skutečnosti	129
Část devátá: Právní normy	147
Část desátá: Právní argumentace, interpretace a právní spor	167
Část jedenáctá: Právní norma a skutečnost	181
Část dvanáctá: Právní vztahy	193
Část třináctá: Důvěra v právo. Právo na ochranu	205
Část čtrnáctá: Právo a informace /Právní informatika/	219
Použitá literatura	229
Rejstřík jmenný a věcný	237

OBSAH

Předmluva	V
Přehled obsahu	VIII
Obsah	IX
Seznam základní literatury	XV
Zkratky a znaky	XVI
Část první: Právní věda a právní praxe	1
I. Právní věda	1
1. Historie právní vědy	1
2. Předmět právní vědy a její společenské poslání	4
3. Teoretický přístup k poznání práva	5
4. Systém právní vědy	6
4.1. Právní filozofie a teorie práva	6
4.2. Další obory právní vědy	7
4.3. Horizontální třídění právní vědy	8
5. Postavení právní vědy v systému věd	8
II. Právní praxe	9
1. Pojem právní praxe	9
2. Právnícká etika	10
3. Právní rétorika	10
Část druhá: Právo a člověk /Právní antropologie/	13
I. Člověk a občan	13
II. Postavení člověka v právu	14
1. Svoboda a rovnost	14
2. Svoboda a její antinomie	15
3. Vše je dovoleno, co není zakázáno	17
4. Ochrana proti sobě samému	20
5. Rovnost a její antinomie	21
III. Člověk ve společnosti	22
1. Ontogeneze člověka jako subjektu práva	22
2. Ontogeneze člověka jako občana	25
Část třetí: Právo ve společnosti	27
I. Právo a kultura. Kultura práva	27
1. Kultura	27
2. Trojí vztah kultury a práva	27
II. Původ a justifikace práva	28
1. Proč je ve společnosti právo	28
2. Reprodukce života ve společnosti	29
3. Entropie života ve společnosti	30
III. Co ve společnosti platí?	32
IV. Dynamika a stabilita práva	34
V. Efektivnost práva. Pokus v právu	35
VI. Mechanismus a způsob působení práva	36

Část čtvrtá: Normativní regulace	39
I. Normativní systémy a místo práva v nich	39
II. Právo jako společenský regulátor	40
III. Právo jako normativní systém	40
1. Pojem práva	40
1.1. Co je právo	40
1.1.1. Obtížnost poznání	40
1.1.2. Právo a moc	43
1.1.3. Právo a vůle	44
1.1.4. Komponenty pojmu práva	45
1.1.5. Chápání práva v průběhu času	46
1.1.6. Shrnutí a závěry	48
2. Různé aspekty práva	50
2.1. Právo objektivní a právo subjektivní	50
2.2. Právo heteronomní a právo autonomní	52
2.3. Právo kogentní a právo dispozitivní	53
2.4. Právo striktní a právo pružné	55
3. Ontologické a gnoseologické aspekty práva	56
3.1. Bytí a trvání práva	56
3.1.1. Kategorie bytí a platnosti	56
3.1.2. Skutková podstata a norma	57
3.1.3. Trvání práva	57
3.1.4. Kontinuita práva	60
3.1.5. Akulturace práva	61
3.2. Poznání práva	63
3.2.1. Problémy poznání	63
3.2.2. Právo jako předmět poznání	64
IV. Úplnost práva	65
1. Antinomie úplnosti práva	65
2. Mezery v právu	66
V. Systém práva	67
1. Vnitřní souladnost práva	67
2. Právo hmotné a právo procesní	67
3. Právní odvětví	68
3.1. Právo veřejné a právo soukromé	68
3.2. Třídění práva a právní odvětví	68
4. Právo vnitrostátní, právo mezinárodní, právo evropské	69
VI. Subjekty práva	70
1. Subjekty právních norem	70
2. Subjekt právotvorný	70
3. Subjekty, jimž je právo určeno	70
3.1. Adresáti a recipienti práva	70
3.2. Osoby	71
3.2.1. Osoby fyzické	72
3.2.2. Osoby právnické	73
3.3. Kvantitativní aspekt adresátů práva	74
4. Komunikace mezi subjekty práva	74

VII. Obsah, forma a předmět práva	75
1. Obsah práva	75
2. Forma práva	76
3. Předmět práva	76
Část pátá: Společenské hodnocení	79
I. Hodnoty a hodnocení	79
II. Právo jako systém hodnotící a hodnocený	80
1. Právo jako systém hodnotící	80
2. Právo jako systém hodnocený	81 → 26
III. Právní vědomí	82
1. Pojem právního vědomí	82
2. Některá obecná pravidla právní	83
IV. Morálka	85
V. Spravedlnost	86
VI. Nespravedlnost a bezpráví	88
Část šestá: Velké právní systémy	91
I. Právní geografie	91
II. Právní systém kontinentální	92
III. Právní systém angloamerický	94
1. Geografické rozšíření a charakteristika	94
2. Právo anglické	95
3. Precedenční právo v USA	100
IV. Islámský právní systém	101
V. Některé další právní systémy	104
Část sedmá: Tvorba práva	105
I. Tvorba práva a tvorba zákona	105
II. Zákonost zákonodárství	107
III. Legislativní pravomoc	108
IV. Legislativní proces	108
1. Dva aspekty legislativního procesu	108
2. Legislativní proces ve smyslu právním	109
3. Legislativní proces ve smyslu sociálním	109
4. Stadia legislativního procesu	110
4.1. Zjištění potřeby právní úpravy	110
4.2. Vznik legislativního záměru	110
4.3. Realizace legislativního záměru	111
V. Způsob právní úpravy	111
1. Vymezení právní úpravy	111
2. Právní úprava zákonná	113
2.1. Parciální právní úprava	112
2.2. Kodifikace	112
3. Změna právní úpravy	113
3.1. Forma změny právní úpravy	113
3.2. Novelizace	114
3.3. Skončení účinnosti právní normy. Derogace	114
3.4. Inkorporace /Republikace/	116

VI. Legislativní technika a právní jazyk	117
1. Pojem legislativní techniky	117
2. Srozumitelnost právní normy	117
3. Jazykový výraz právní normy	118
3.1. Právní jazyk	118
3.2. Sémantické vlastnosti právního jazyka	122
3.2.1. Přesnost významu pojmů	122
3.2.2. Jednoznačnost pojmů	125
3.2.3. Stálost pojmosloví	125
3.3. Pragmatické vlastnosti právního jazyka	125
VII. Právní předpis a struktura /Struktura právního předpisu/	126
1. Právní předpis jako uvědomělá struktura	126
2. Formální členění právního předpisu	127
2.1. Preambule	127
2.2. Hierarchie členění právních předpisů	128
Část osmá: Pramene práva a právní skutečnosti	129
I. Pramene práva	129
1. Pojem pramene práva	129
2. Druhy pramenů práva	131
2.1. Právo psané	131
2.1.1. Pojem práva psaného /Právní předpis/	131
2.1.2. Kvantitativní vztah právního předpisu a právní normy	131
2.2. Právo smluvní	132
2.3. Soudcovské právo	133
2.4. Obyčejové právo	134
2.4.1. Obyčejové právo jako právní systém	134
2.4.2. Obyčeje a zvyklosti	136
2.5. Obecné zásady právní	137
2.6. Ekvita a rozum	128
2.7. Učené knihy a expertizy. Jurisprudence	138
3. Normativní odkazy na mimoprávní pravidla chování	139
II. Právní skutečnosti	140
1. Pojem právní skutečnosti	140
2. Druhy právních skutečností	141
3. Právní úkony	142
4. Smlouvy	143
5. Úřední rozhodnutí	145
Část devátá: Právní normy	147
I. Pojem právní normy	147
1. Norma a norma právní	147
2. Znaky právní normy	148
2.1. Formální znaky právní normy	148
2.2. Materiální znaky právní normy	148
2.2.1. Regulativnost	148
2.2.2. Právní závaznost	149
2.2.3. Obecnost	149

2.2.4. Vynutitelnost	152
II. Struktura právní normy	153
1. Skladebné prvky právní normy	153
2. Podmíněná a nepodmíněná právní norma	154
III. Druhy právních norem	156
1. Hmotněprávní a procesněprávní normy	156
2. Třídění právních norem podle právní síly /Hierarchie právních norem/	156
3. Třídění právních norem z hlediska jejich teritoriálního působení	158
4. Právní normy podle povahy hypotézy	158
5. Právní normy podle povahy dispozice	159
5.1. Právní normy kogentní a právní normy dispozitivní	159
5.2. Příkazující, zakazující a dovolující právní normy	159
6. Právní normy podle sankce	159
7. Právní normy finální /teleologické/	159
8. Právní normy odkazující a blanketové	160
9. Zmocňovací právní normy	160
10. Dočasné /termínované/ právní normy	161
11. Intertemporální právní normy	161
12. Kolizní právní normy	162
IV. Vznik právní normy jako zdroje práv a povinností	163
1. Etapy vzniku	163
2. Platnost právní normy	163
3. Účinnost právní normy	164
4. Použitelnost (aplikovatelnost) právní normy	165
V. Působnost právní normy	165
VI. Bezrozpornost právního řádu	166
Část desátá: Právní argumentace, interpretace a právní spor	167
I. Základy právní argumentace	167
1. Argumentace a interpretace	167
2. Druhy interpretace podle jejího právního významu	169
3. Metody výkladu	170
II. Právní dokazování a vedení sporu	173
1. Spor	173
2. Argumentace a dokazování	175
3. Různé stránky dokazování	177
4. Vady dokazování	178
4.1. Právní a logické vady dokazování	178
4.2. Chyby odvozování	179
4.3. Specifické chyby dokazování	179
Část jedenáctá: Právní norma a skutečnost	181
I. Právní norma a lidské chování	181
II. Uskutečňování práv a povinností	181
1. Výkon práva a chování podle práva	181
2. Porušení práva, zneužití práva a výkon práva in fraudem legis	184
2.1. Porušení práva. Protiprávní úkon	184
2.2. Zneužití práva	184

2.3. Výkon práva in fraudem legis	185
3. Uskutečňování povinností	186
4. Aplikace práva. Subsumpce	186
5. Soudce a zákon	188
III. Právní důvod a právní následek	190
Část dvanáctá: Právní vztahy	193
I. Subjektivní právo, nárok a kompetence	193
1. Subjektivní právo	193
2. Nárok	197
3. Pravomoc a kompetence	197
II. Základní práva a svobody	197
1. Základní práva	197
2. Občanské svobody	198
III. Subjektivní povinnosti	199
IV. Odpovědnost	200
V. Pojem a prvky právního vztahu	202
1. Právní vztah	202
2. Vznik právního vztahu	203
3. Prvky právního vztahu	203
Část třináctá: Důvěra v právo. Právo na ochranu	205
I. Právní jistota	205
II. Nepřípustnost zpětné účinnosti /Lex retro non agit/	207
1. Formulace otázky	207
2. Nabytá práva	209
3. Právněfilozofické hledisko	209
4. Právněpolitické hledisko	211
III. Zákonnost	212
1. Dva aspekty zákonosti	212
2. Existuje morální povinnost dodržovat právo?	212
IV. Právo na ochranu. Státní monopol poskytování právní ochrany	213
V. Právo na soudní ochranu	216
1. Soudní ochrana a právní jistota	216
2. Pravda a pravděpodobnost v soudním procesu	217
3. Rozhodnutí a jeho přezkoumatelnost	218
Část čtrnáctá: Právo a informace /Právní informatika/	219
I. Dvojití pojetí právní informatiky	219
II. Informace	220
III. Právní informace	223
IV. Automatizovaný informační systém	225
V. Automatizované informační systémy a ochrana osobnosti	225
VI. Specifické problémy právní odpovědnosti	226
VII. Počítač a člověk. Základní filozofická otázka	227
Použitá literatura	229
Jmenný rejstřík	237
Věcný rejstřík	239